

6. Яцик Р.М. та ін. Основи інтродукції та адаптації деревно-кущових видів рослин. Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 175 с.

7. ЛНУП та Дублянський опорний ліцей ім. Героя України Анатолія Жаловаги розпочали роботу над спільним проектом. 2024. URL: <https://www.lnup.edu.ua/uk/fakultety/fakultetagrotehiekol/6787-newsfakagro240229>

Шевченко Л.С.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри архітектури будівель та дизайну

Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ЛАНДШАФТНИХ ТЕРИТОРІЙ: ГОЛОВНІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Питання ревіталізації ландшафтних територій є одним із пріоритетних напрямів інноваційної діяльності України. Його вирішення іде в контексті з загальнодержавними інтересами, пов'язаними з раціональним використанням природних ресурсів, покращанням екологічного стану середовища життєдіяльності людини та виявленням шляхів, спрямованих на створення гуманного середовища, чуйного до людини та комфортного для її існування.

Природні й урбанізовані ландшафти – джерела екологічної та природної енергії, історичного та культурного потенціалу, рекреаційної, соціальної та економічної активності людей. Краса природи з її плавними окресленнями, спокійними формами крони дерев та кущів, природними абрисами берегової лінії річок, прибережними насадженнями вільно розташованих рослин, запашними травами та дзюрчаннями струмків – це ті художньо-естетичні якості ландшафтних територій, які надають нам ще й неймовірну естетичну насолоду.

Сучасні українські реалії демонструють руйнування ландшафтів як «безпечного життєвого простору для людини, надійного джерела найрізноманітніших природних ресурсів» [1]. До так званих «депресивних територій», «зон відчуження», «мертвих» зон міста додаються антропогенно змінені території, які постраждали внаслідок воєнних дій, як-от: ракетних обстрілів, бомбардувань, екологічної катастрофи, спричиненої підривом Каховської ГЕС. Тому питання їх ревіталізації стоїть на порядку денному. Науковці різних сфер діяльності вже зараз займаються пошуком шляхів порятунку, відновлення порушених війною територій. Серед них – географи, біологи, дендрологи, ландшафтні архітектори та дизайнери, архітектори та урбаністи. Попередні авторські напрацювання стосуються досвіду ландшафтного дизайну [2], у тому числі – постіндустріального середовища тих об'єктів, які були перетворені на рекреаційні території [3], закордонному досвіду формування міського середовища на основі реновації промислових територій [4] та досвіду й перспективам їх реновації у м. Полтава [5].

Для такого середовища здебільшого характерна деградація в екологічному плані. Тому найважливішими кроками до відновлення території є її очищення: рослинності – від самосіву та заростей, ґрунту та водойм – від забруднень, у тому числі важкими металами, повітря – від шкідливих домішок [5]. Після та під час цих процесів можна відновити ландшафтне предметно-просторове середовище за допомогою елементів як природного, так і штучного походження. Активно в цьому процесі можна задіяти рельєф та рослинність.

Рельєф, як скелет ландшафту, може мати виразні риси – у вигляді рівнин, схилів, терас, рельєфних каскадів, вертикальних рельєфних стін, відкритих амфітеатрів, оглядових майданчиків на різних рівнях. Внаслідок воєнних дій він може змінити свої морфологічні властивості. Тут можна використати вертикальне планування, геопластику як з технічної, так і з естетичної необхідності (зміцнення схилів, ущільнення ґрунту тощо). З одного боку, змінені форми ландшафту, які склалися за роки війни, можуть стати новим джерелом

інформації про історичні події, тим самим надаючи території нового семіотичного змісту. З іншого – виїмки, канави, обривисті береги ярів, їх дно, схили, будь-які активно виражені форми поверхні землі можуть бути залишені й надалі залучені до швидкого реагування на загрозу, швидкого зміцнення оборони, швидких захисту та самозахисту (у тому числі – для облаштування точок ведення вогню різною вогнепальною зброєю) в разі нової загрози з боку «дружнього» сусіда.

Рослинність, як носій відповідних регіональних традицій ландшафтного мистецтва, також має вагомий художньо-естетичний та утилітарний потенціал. Тому ландшафтне середовище є цінним ресурсом в економічному, культурно-історичному, екологічному та естетичному сенсах. Їх ревіталізація – це складний, але вигідний шлях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сорокіна Л.Ю. Антропогенізовані ландшафти України – традиційні та поствоєнні: класифікаційні рівні, проблеми відновлення. *Ландшафтознавство*. Вінниця, 2022. Вип. 2(2). С. 18-35. DOI: <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2022-2-18-35>.
2. Shevchenko L., Novoselchuk N., Toporkov V. Linear landscape spaces in the planning structure of the city. *International Journal of Engineering & Technology*. 7 (3). P. 672-679.
3. Шевченко Л.С., Новосельчук Н.Є. Світовий досвід ландшафтного дизайну постіндустріального середовища. *Містобудування та територіальне планування*. КНУБА, 2022. Вип.80. С. 499-510.
4. Шевченко Л.С., Чілібйова О.В. Закордонний досвід формування міського середовища на основі реновації промислових територій. *Наука, проблеми, osiągnięcia, innowacyjność, praktyki, teoria»: Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji, 29.04.2015-30.04.2015* : Zbiór raportów naukowych. – Warszawa: Wydawca: Sp.z o.o. «Diamond trading tour», 2015. Str.

29-35.

5. Шевченко Л.С., Чеснокова Т.С. Зона відчуження чи ландшафтний парк: закордонний досвід ревіталізації промислових територій міста. *Сучасні проблеми містобудування. Перспективи та пріоритети розвитку*: збірник тез доповідей всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених та студентів, 19 листопада 2021 р., м. Луцьк. Луцьк, 2021. С. 163-164.

6. Дубіна Н.Г., Ладигіна Н.Г. Європейський досвід інноваційних підходів у формуванні об'єктів. *Науковий вісник будівництва*. Харків, 2018. Т. 92. № 2. С. 59-65.

Санжаровська Т. Ю.,

магістрантка Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Шевченко Л.С.,

кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри архітектури будівель

та дизайну Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЛАНДШАФТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ – МАЙДАНЧИК ДЛЯ ПОВОЄННОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Війна в Україні докорінно порушила відчуття безпеки і призвела до стресу, психологічні наслідки якого можуть бути небезпечними для здорового майбутнього і дорослих, і дітей. Пережитий травмуючий досвід може стати причиною розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

Американський психіатр і психоаналітик *Harold Frederic Searles* помітив, що пацієнти, які пережили зрив, часто годинами дивляться на дерева й знаходять у них «дружбу», якої не отримаєш від людей» [1]. Він вважав, що це